

УДК 343.131

Н. Сиза, канд. юрид. наук, доц.

СКЛАД СУДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УКРАЇНІ

Проаналізовано норми кримінального процесуального законодавства України, що передбачають вимоги до складу суду. З'ясовано правові передумови формування законного складу суду. Сформульовано визначення поняття законного складу суду у кримінальному процесі України.

Ключові слова: законний склад суду, кримінальне провадження, склад суду присяжних, спеціалізація суддів.

Проанализированы нормы уголовного процессуального законодательства Украины, предусматривающие требования к составу суда. Установлены правовые предусловия формирования законного состава суда. Сформулировано определение законного состава суда в уголовном процессе Украины.

Ключевые слова: законный состав суда, уголовное производство, состав суда присяжных, специализация судей.

The analysis of the criminal procedural legislation of Ukraine, involving requirements of the court. It was found the legal preconditions of forming of a legitimate court composition. Defined the concept of the legal court composition in criminal proceedings of Ukraine.

Key words: legitimate court composition, criminal proceedings, composition of the jury, specialization of judges.

Здійснення правосуддя компетентним, незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону, як проголошено відомими міжнародними актами, що визнані та ратифіковані Україною [1; 6; 10] є важливою гарантією забезпечення права на справедливий суд. Створення суду на підставі закону (законність суду) передбачає здійснення правосуддя спеціальним встановленим законом юрисдикційним органом – судом, який уповноважений на підставі норм вирішувати питання, відповідно до його компетенції. Вимога законності поширюється також і на законність складу суду в кожній справі і є елементом права на справедливий судовий розгляд.

Основні засади організації та діяльності судової системи в Україні визначені Конституцією України від 28 червня 1996 року та Законом України від 7 липня 2010 року № 2453-VI "Про судоустрій і статус суддів" [14]. У нормах кримінального процесуального законодавства України закріплені положення, що спрямовані на забезпечення реалізації загальних засад кримінального провадження.

Проблемні питання забезпечення доступу до правосуддя, удосконалення процесуальної форми судового розгляду, процесуального статусу судді та суду у кримінальному процесі всебічно й ґрунтовно досліджені в роботах таких вчених як: Ю.М. Грошевий, Г.І. Загорський, О.Б. Загурський, Л.Д. Кокорєв, О.П. Кучинська, Л.М. Лобойко, В.Т. Маляренко, Є.Г. Мартинчик, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, В.В. Молдован, Т.Г. Морщакова, В.Т. Нор, С.В. Оверчук, І.Л. Петрухін, В.О. Попелюшко, В.М. Тертишков, Т.Б. Чеджемов, С.Л. Шаренко, В.П. Шибіко, О.Г. Яновська та інших.

Разом з тим, поняття законного складу суду у кримінальному провадженні потребує спеціального дослідження. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 р. (далі – КПК 1960 р.) та Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (далі – КПК 2012 р.) визначають ухвалення судового рішення незаконним складом суду як істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, що передбачає скасування судового рішення судом апеляційної чи касаційної інстанції (п. 2 ч. 2 ст. 370, п. 1 ч. 1 ст. 398 КПК 1960 р. та п. 2 ч. 2 ст. 412, п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК 2012 р.), але поняття "законний склад суду" чи "незаконний склад суду" не мають законодавчого визначення у цих кодексах.

Метою даного дослідження є: на основі узагальнення теоретичних напрацювань, системного аналізу норм кримінального процесуального законодавства та вивчення судової практики визначити поняття законного складу суду у кримінальному провадженні в Україні.

Відсутність законодавчого визначення змісту такої підстави для скасування судового рішення як винесення вироку незаконним складом суду обумовила необхідність її доктринального тлумачення. Авторами науково-практичного коментаря КПК 1960 р. наведений перелік процесуальних порушень, що обґрунтовано розглядалися ними як недодержання вимоги щодо законного складу суду. На їхню думку, незаконним визнається склад суду, якщо були підстави, які виключали участь судді в розгляді справи (ст. 54, 55 КПК); вирок (постанова) підписаний суддею, що не брав участі у розгляді справи; порушені правила щодо кількісного складу суддів; суддя або судді, що розглянули справу, обрані в суд, якому дана справа не підсудна; у розгляді справи брали участь суддя або народний засідатель, термін повноважень яких минув; хоча б один із суддів не був обраний Верховною Радою України або призначений Президентом України у встановленому законом порядку; якщо суд у встановленому законом порядку не розглянув клопотання про відвід судді або народного засідателя [7, с. 730].

Слід погодитись, що більшість із перерахованих порушень обумовлюють наявність такої підстави для скасування судового рішення як винесення вироку незаконним складом суду і, з урахуванням змін у кримінальному процесуальному законодавстві, вони можуть слугувати певними орієнтирами для визначення поняття "законний склад суду".

Перш за все, законним є склад суду, який сформований згідно вимог кримінального процесуального закону щодо кількості суддів.

Вимоги закону щодо кількості суддів для здійснення кримінального провадження, з урахуванням тяжкості злочину або суб'єкта вчинення злочину, встановлено у частинах 1-7 статті 32 КПК 2012 р.

У суді першої інстанції, за загальними правилами, визначеним частиною 1 статті 31 КПК 2012 р., кримінальне провадження здійснюється професійним суддею одноособово.

Колегіально судом у складі трьох професійних суддів здійснюється кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років (ч. 2 ст. 31 КПК 2012 р.). Дана норма носить імперативний характер, на відміну від подібної норми, що передбачена частиною 2 статті 17 КПК 1960 р., де у аналогічних випадках для розгляду колегіальним складом суддів потребувалось клопотання підсудного про такий розгляд.

Колегіальний склад, – три професійні судді, передбачений також і для здійснення кримінального провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі (ч. 3

ст. 31 КПК 2012 р.). Окрім цього, на виконання положень Конституції України щодо участі народу у здійсненні правосуддя у частині 3 статті 31 КПК 2012 р. передбачено можливість здійснення кримінального провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних за клопотанням обвинуваченого.

Слід зауважити, що питання запровадження суду присяжних в Україні досить тривалий час було предметом наукових дискусій. Різні думки висловлювались і щодо кількісного складу суду присяжних.

Відомий вчений М.М. Михеєнко пропонував диференційований підхід до визначення кількісного складу суду присяжних: три судді і вісім присяжних засідателів – при розгляді кримінальних справ, по яких підсудному загрожує смертна кара; два судді і шість присяжних засідателів – коли підсудного може бути позбавлено волі на строк понад десять років [9, с. 172-173].

Оптимальний склад суду присяжних, на думку О.Г. Яновської, з урахуванням проведеного нею опитування суддів, прокурорів та адвокатів, – це один професійний суддя та дванадцять або сім присяжних засідателів [15, с. 136]. Слід погодитись із позицією вченої, що скорочення чисельності присяжних до трьох осіб суттєво знижує ефективність діяльності суду присяжних і не може забезпечувати повноцінну участь народу в процесі здійснення правосуддя [15, с. 137].

На основі комплексного монографічного дослідження інституту участі народу в здійсненні правосуддя у кримінальних справах А.Б. Войнарович обґрунтувала необхідність існування у кримінальному процесі України і суду за участю народних засідателів, і суду присяжних засідателів. Таке поєднання, на нашу думку, спрямоване на забезпечення більш ширшого і послідовного втілення ідеї участі народу в здійсненні правосуддя та відповідає класичним формам цих інститутів. При цьому запропоновано, що за клопотанням обвинуваченого справа, в якій за скоєний злочин передбачена можливість довічного позбавлення волі, у судовому засіданні може розглядатись за участю окремої колегії присяжних засідателів у складі семи осіб. У разі відмови обвинуваченого від такої форми суду – обов'язково за участю трьох народних засідателів у складі спільної колегії разом із двома професійними суддями [2, с. 6].

Слід звернути увагу, що кількісний склад присяжних обумовлюється і моделлю суду присяжних, яка передбачає певний порядок розгляду та вирішення питань судом присяжних. Погоджуємось з висловленою В.Т. Маляренком думкою щодо існування двох моделей суду присяжних. Англо-американська модель суду присяжних передбачає, що суд присяжних у кімнаті для нарад за відсутності судді виносить вердикт про винність чи невинність підсудного, який є обов'язковим для судді. Європейська модель регламентує участь присяжних, які досліджують усі матеріали справи і спільно з суддею ухвалюють рішення [8, с. 343].

Враховуючи обґрунтовані позиції науковців, правову природу та призначення суду присяжних вважаємо, що його кількісний склад є оптимальним: для англо-американської моделі – один професійний суддя та сім присяжних (вердикт про винуватість ухвалюється більшістю голосів присяжних); для європейської моделі – два професійні судді та сім присяжних (питання про винуватість та засудження обвинуваченого вирішуються кваліфікованою більшістю голосів спільної колегії).

Законом встановлений колегіальний склад для здійснення кримінального провадження судами апеляційної

та касаційної інстанцій, а також Верховним Судом України (ч. 4-6 ст. 31 КПК 2012 р.).

Кримінальне провадження в апеляційному та касаційному порядку повинно здійснюватися колегіально судом у складі не менше ніж три професійні судді (ч. 4 ст. 31 КПК 2012 р.). Таким чином законом визначена мінімальна кількість суддів. Склад суду може бути більшим, але в будь-якому разі їх кількість повинна бути непарною для забезпечення можливості ухвалення судових рішень простою більшістю голосів суддів, які входять до складу суду (ч. 1 ст. 375, ч. 2 ст. 418, ч. 2 ст. 441 КПК 2012 р.).

Склад суду для здійснення кримінального провадження у Верховному Суді України визначений у частинах 1 та 2 статті 453 КПК 2012 р., залежно від підстави для перегляду судового рішення.

Колегіальний склад суду, який вимагається згідно із законом для здійснення перегляду судовими ланками вищого рівня, обумовлений необхідністю забезпечення професійного, обґрунтованого та неупередженого вирішення більш складних правових питань.

Одноособовий чи колегіальний склад суду передбачений законом для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, залежно від того, судом якої інстанції було першим допущено помилку внаслідок незнання про існування таких обставин, та в якому кількісному складі було ухвалене судове рішення, що переглядається (ч. 7 ст. 31, ч. 1 ст. 463 КПК 2012 р.).

Процесуальні питання, що пов'язані з виконанням судових рішень у кримінальному провадженні, вирішує суддя суду першої інстанції одноособово (ч. 5 ст. 534, ч. 3 ст. 539 КПК 2012 р.).

Наступною обставиною, що впливає на законність складу суду, є **додержання процедури визначення судді (колегії суддів) для конкретного судового провадження**.

Згідно з частиною 3 ст. 35 КПК 2012 р., визначення судді (запасного судді, слідчого судді) або колегії суддів для конкретного судового провадження здійснюється автоматизованою системою документообігу суду за принципом вірогідності, який враховує: 1) кількість проваджень, що знаходяться на розгляді у суддів; 2) заборону брати участь у перевірці вироків та ухвал для судді, який брав участь в ухваленні вироків або ухвали, про перевірку яких порушується питання; 3) перебування суддів у відпустці, на лікарняному, у відрадженні; 4) закінчення терміну їх повноважень.

Функціонування автоматизованої системи документообігу суду [11], перш за все, спрямоване на забезпечення об'єктивного та неупередженого розподілу матеріалів кримінального провадження між суддями з додержанням принципів черговості та однакової кількості проваджень для кожного судді.

Зазначений порядок створює правові передумови для формування законного складу суду, який забезпечуватиме право на справедливий розгляд та вирішення справи незалежним і неупередженим судом.

Законність складу суду передбачає також **відповідність суддів їх статусу та спеціальним вимогам закону**.

Згідно з частиною 1 статті 31 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" [14], суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та цього Закону призначений чи обраний суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі.

Перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України, після чого судді обираються Верховною Радою

України безстроково в порядку, встановленому законом (ч. 1 ст. 128 Конституції України).

Якщо після закінчення п'ятирічного терміну призначення на посаду суддю не обрано Верховною Радою України, він не може здійснювати правосуддя.

Так, ухвалою колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 27 грудня 2007 року за касаційним поданням прокурора виокремлено Чернівецького районного суду Вінницької області від 6 вересня 2006 року скасовано, а справу направлено на новий судовий розгляд у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінально-процесуального закону – винесенням вироку незаконним складом суду. В Ухвалі зазначено, що суддя, який постановив вирок, був призначений на посаду Указом Президента України 20 серпня 2001 року строком на 5 років. Згідно з Законом строк його повноважень закінчився 20 серпня 2006 року. У зв'язку з цим колегією суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України зроблено висновки, що постановлення суддею вироку 6 вересня 2006 року є незаконним, так як здійснене після закінчення суддівських повноважень [3].

Спеціальні вимоги до кількісно-якісного складу суду передбачені частинами 9 і 10 статті 31 КПК 2012 р. для здійснення кримінального провадження стосовно визначеного кола службових осіб та неповнолітніх.

Кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо осіб, які займають особливо відповідальне становище відповідно до частини 1 статті 9 Закону України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII "Про державну службу" [12] (Президент України, Голова Верховної Ради України та його заступники, голови постійних комісій Верховної Ради України та їх заступники, народні депутати України, Прем'єр-міністр України, члени Кабінету Міністрів України, Голова та члени Конституційного Суду України, Голова та судді Верховного Суду України, Голова та судді вищого спеціалізованого суду України, Генеральний прокурор України та його заступники), та осіб, посади яких віднесено до першої категорії посад державних службовців (посади перших заступників міністрів, керівників центральних органів виконавчої влади, які не є членами Уряду України, їх перших заступників, голів та членів державних колегіальних органів, Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівників Адміністрації Президента України, Апарату Верховної Ради України, заступників керівників Адміністрації Президента України, Апарату Верховної Ради України, інші прирівняні до них посади) повинне здійснюватися колегіально судом у складі трьох професійних суддів. Обов'язковою вимогою є наявність у цих суддів стажу роботи на посаді судді не менше п'яти років. Тобто це судді, які обрані Верховною Радою України безстроково.

Щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, за клопотанням обвинуваченого кримінальне провадження здійснюється судом присяжних у складі двох професійних суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, та трьох присяжних.

Спеціальні вимоги до кількісного і якісного складу суду передбачені також для здійснення кримінального провадження щодо даної категорії осіб в апеляційному та касаційному порядку. В апеляційному порядку кримінальне провадження здійснюється колегіально судом у складі п'яти професійних суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше семи років; у касаційному порядку – колегіально судом у складі семи професійних суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше десяти років.

Слід звернути увагу, що з 1 січня 2013 року передбачено набрання чинності новим Законом України від 17 листопада 2011 року № 4050-VI "Про державну службу" [13], що обумовить необхідність внесення змін до частини 9 статті 31 КПК для узгодження положень зазначених законодавчих актів.

Новим кримінальним процесуальним законодавством передбачено розвиток положень щодо спеціалізації суддів, уповноважених здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх. Щодо цього питання частина 10 статті 31 КПК 2012 р. містить бланкетну норму, що відсилає до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" [14].

Згідно з частиною 3 статті 18 цього Закону, у місцевих загальних судах та апеляційних судах областей, міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим діє спеціалізація зі здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх. Суддею, уповноваженим здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, може бути обрано суддю із стажем роботи суддею не менше десяти років, досвідом здійснення кримінального провадження в суді і високими моральними якостями та професійними якостями. У разі відсутності в суді суддів з необхідним стажем роботи суддя, уповноважений здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, обирається з числа суддів, які мають найбільший стаж роботи на посаді судді.

У частині 10 статті 31 КПК 2012 р. передбачено також перегляд у касаційному порядку судових рішень із зазначених питань суддею, уповноваженим згідно із Законом України "Про судоустрій і статус суддів" [14] на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх. Проте зазначений Закон не передбачає спеціалізації зі здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх у суді касаційної інстанції. Ця суперечність повинна бути вирішена законодавцем. До того часу у касаційній інстанції при формуванні складу суду для здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх, на нашу думку, повинні застосовуватись за аналогією норми частини 3 статті 18 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" [14], що визначають спеціальні вимоги до судді у місцевих загальних судах та апеляційних судах.

Закономні склад суду за відсутності обставин, що виключають участь судді у кримінальному провадженні.

Обставини, що виключають участь судді в кримінальному провадженні, визначені у статті 75 КПК 2012 р. Ці обставини передбачають неприпустимість процесуального сумісництва, попередньої участі судді у цьому кримінальному провадженні у статусі іншого процесуального суб'єкта, особистої заінтересованості судді, його близьких родичів чи членів сім'ї у результатах провадження та інших обставин, що викликають сумнів у його неупередженості. До таких обставин законом віднесено також і порушення встановленого частиною 3 статті 35 КПК 2012 р. порядку визначення судді для здійснення судового провадження.

Законом також встановлено правила недопустимості повторної участі судді в кримінальному провадженні (ст. 76 КПК 2012 р.).

Наявність порушення положень, визначених статтями 75 та 76 КПК 2012 р., слід розглядати як істотне порушення вимог кримінального процесуального закону – ухвалення судового рішення незаконним складом суду (п. 2 ч. 2 ст. 412 КПК 2012 р.).

Це підтверджується і судовою практикою застосування норм КПК 1960 р. Так, ухвалою колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалі-

зованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 8 листопада 2011 року за касаційною скаргою прокурора вирок Ворошиловського районного суду м. Донецька від 17 лютого 2011 року скасовано, а справу направлено на новий судовий розгляд у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінально-процесуального закону, передбаченого п. 2 ч. 2 ст. 370 КПК – винесенням вироку незаконним складом суду. В Ухвалі зазначено, що суддя, яка розглядала справу по суті та постановила обвинувальний вирок, під час досудового слідства по цій справі вирішувала питання про обрання щодо засудженого запобіжного заходу у виді взяття під варту. Це обставина, що виключає участь судді в розгляді справи, передбачена п. 2-1 ч. 1 ст. 54 КПК 1960 р., згідно якого суддя не може брати участі у розгляді кримінальної справи, якщо він під час досудового розслідування справи вирішував питання, зокрема, щодо обрання, зміни чи скасування запобіжних заходів [4].

КПК 2012 р. вирішення питань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема і запобіжних заходів, віднесено до повноважень слідчого судді, який за своїм статусом є суддею місцевого чи апеляційного суду. Слідчий суддя не звільняється від виконання обов'язків судді, проте здійснення ним повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення.

Із зазначеного слідує, що слідчий суддя може здійснювати повноваження судді, але не у тих кримінальних провадженнях, у яких він брав участь під час досудового розслідування (ч. 1 ст. 76 КПК 2012 р.).

Із визначенням законності складу суду пов'язана також і вимога незмінності складу суду (ст. 319 КПК 2012 р.).

У частині 2 статті 370 КПК 1960 р. винесення вироку незаконним складом суду (п. 2) та порушення вимоги Кодексу, яка встановлює незмінність складу суду (п. 13), зазначалась у різних пунктах. Проте у судовій практиці інколи порушення вимоги незмінності складу суду розглядалось як винесення вироку незаконним складом суду [5].

У статті 412 КПК 2012 р., яка передбачає істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, не зазначається окремим пунктом порушення вимоги незмінності складу суду. Можна стверджувати, що таке порушення свідчить про незаконність складу суду і охоплюється пунктом 2 частини 2 статті 412 КПК 2012 р.

Враховуючи викладене, можна сформулювати наступне визначення поняття законного складу суду у кримінальному провадженні. Законним є склад суду, який сформований згідно з вимогами кримінального процесуального закону щодо кількості суддів, з дотриманням процедури визначення судді (колегії суддів) для конкретного судового провадження, з урахуванням відповідності суддів їх статусу та спеціальним вказівкам закону щодо якостей судді, а також за відсутності обставин, що виключають участь судді у кримінальному провадженні чи порушують правила недопустимості повторної участі судді в кримінальному провадженні й незмінності складу суду.

1. Загальна декларація прав людини 1948 року / Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. – 2-е вид. – К.: Юрінформ, 1992. – 200 с. 2. Войнарівич А. Б. Участь народу в здійсненні правосуддя у кримінальних справах за законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / А. Б. Войнарівич. – К., 2012. – 19 с. 3. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1659508> 4. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/19509391> 5. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/342291> 6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Ратифікована Законом України від 17 липня 1997 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 7. Кримінально-процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.Г. Гончаренка. – Вид. четверте, перероблене та доповнене. – К.: "Юрисконсульт", КНТ. – 2007. – 896 с. 8. Маляренко В. Т. Позитиви і негативи суду присяжних / Кримінальний процес України: Стан та перспективи розвитку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: Вибрані наукові праці. – К.: Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2004. – 600 с. 9. Михеєнко М. М. Від суду шэфенського до суду присяжних / Проблеми розвитку кримінального процесу в Україні : Вибрані твори. – Юрінком Інтер, 1999. – 240 с. 10. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року / Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. – 2-е вид. – К.: Юрінформ, 1992. – 200 с. 11. Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затверджене Радою суддів України від 26 листопада 2010 року № 30 за погодженням з Державною судовою адміністрацією України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.court.gov.ua/969076/Ppasds1/> 12. Про державну службу : Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12> 13. Про державну службу : Закон України від 17 листопада 2011 року № 4050-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4050-17> 14. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року № 2453-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17> 15. Яновська О. Г. Концептуальні засади функціонування і розвитку змагального кримінального судочинства : монографія / О. Г. Яновська. – К.: Прецедент, 2011. – 303 с.

Надійшла до редколегії 16.04.12

А. Мусієнко, канд. юрид. наук, доц.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИЛУЧЕННЯ ДОНОРСЬКИХ ОРГАНІВ ТА ТКАНИН ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено узагальненим результатам дослідження теоретичних питань правового регулювання вилучення донорських органів та тканин людини.

Ключові слова: реципієнт; донор; трансплантація; вилучення донорського органу; згода на вилучення.

Статья посвящена обобщенным результатам исследования теоретических вопросов правового регулирования изъятия донорских органов и тканей человека.

Ключевые слова: реципиент; донор; трансплантация; изъятие донорского органа; согласие на изъятие.

The article deals with the general findings of the study of theoretical issues of legal regulation of withdrawal of donor organs and tissues of man.

Keywords: Recipient, donor, transplant, donor organ removal; consent to remove.

Неможливо заперечувати той факт, що подальший цивілізований розвиток України можливий лише за умови визнання та підтримки пріоритетності прав людини, як найвищої державної та соціальної цінності. Тому, фундаментом при ухваленні нормативно-правових актів в галузі трансплантології стала ст. 3 Конституції України, що дозволило успішно вирішити

нові для України правові та морально-етичні питання і гарантувати дотримання основних прав і свобод людини. Але практика показала, що в правовому забезпеченні національної трансплантології залишилось місце і для дискусії. Однією з невирішених проблем сучасної трансплантології є дефіцит донорських органів [1], а його головною причиною вважають чинну юридичну

